

23.2.2018

Sukupuolivaikutusten arviointi hallituksen esityksissä 2017

Hallituksen esityksen laatimisohteissa (OM 2004:4) edellytetään, että esityksissä on kerrottava myös vaikutukset eri sukupuolten kannalta. Arvioinnissa noudatetaan oikeusministeriön antamia säädösehdotusten vaikutusten arvioinnin ohjeita (OM 2007:6) sekä muita ohjeita ja op-paita ihmisiin kohdistuvien ja sukupuolivaikutusten arvioinnin toteuttamisesta.¹ Vuoden 2017 hallituksen esitykset käytiin läpi Finlex-palvelusta sanahaulilla ja pisteytettiin liitteessä 1 kuvattulla viisiportaisella indikaattoriluvulla. Seurannassa ei ole mukana talousarvioesityksiä.

Sukupuolivaikutuksia arvioitu 22 prosentissa esityksistä

Vuoden 2017 annettiin yhteensä 201 hallituksen esitystä, joista **45:ssä (22 %)** on arvioitu sukupuolivaikutuksia tai kuvataan muuten sääntelyn kohdentumista tai nykytilaa sukupuolen mukaan. Esityksistä **156:sta (78 %)** sukupuolten mukainen tarkastelu puuttuu kokonaan. Osuudet on esitetty ministeriöittäin taulukossa 1.

Taulukko 1: Niiden hallituksen esitysten osuus ministeriöittäin, joissa on arvioitu sukupuolivaikutuksia (suvaus) tai muuten tarkasteltu sääntelyalaa tai sen kohdentumista sukupuolen mukaan

Ministeriö	Esitykset yhteensä	Suvaus (tai muu tarkastelu)	Osuus
LVM	25	5	20 %
MMM	10	1	10 %
OKM	20	9	45 %
OM	16	4	25 %
PLM	3	1	33 %
SM	12	2	17 %
STM	33	9	27 %
TEM	21	6	29 %
UM	11	1	9 %
VM	36	6	17 %
VNK	2	0	0 %
YM	12	1	8 %
Yhteensä	201	45	22 %

Esityksistä 27:llä arvioitiin olevan sukupuolivaikutuksia ja 14:ssä arvioitiin ettei vaikutuksia ole. Lopuissa neljässä sääntelyaluetta tai kohdentumista tarkasteltiin muulla tavoin sukupuolen mukaan.

¹ Hallituksen esityksen laatimisohteet. Julkaisuja 2004:4. Helsinki: Oikeusministeriö.

Sukupuolivaikutusten arviointi lainsäädäntöhankkeissa. Julkaisuja 2007:25. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sukupuolisilmäläsit käytössä. Käsikirja ministeriöiden tasa-arvotyön tueksi. Julkaisuja 2009:13. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Säädösehdotusten vaikutusten arviointi. Ohjeet. Julkaisuja 2007:6. Helsinki: Oikeusministeriö.

Säädösvaikutusten arviointi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten näkökulmasta. Julkaisuja 2016:2. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

23.2.2018

Taulukko 2: Hallituksen esitysten arvioidut sukupuolivaikutukset ministeriöittäin

Ministeriö	On vaikutuksia	Ei ole vaikutuksia	Muu tarkastelu	Yhteensä
LVM		5		5
MMM			1	1
OKM	7	1	1	9
OM	4			4
PLM	1			1
SM		2		2
STM	6	1	2	9
TEM	4	2		6
UM	1			1
VM	4	2		6
VNK				0
YM		1		1
Yhteensä	27	14	4	45

Yhteensä **33 esitystä (16 %)** sai korkeimman tai toiseksi korkeimman pistemäärän (4–5 pistettä). Niissä on sääntelyn kohdentumisen tai sääntelyalueen erittelyn ja sukupuolivaikutusten kuvauksen lisäksi kerrottu, mistä vaikutukset johtuvat tai millä perusteella arvioidaan, ettei vaikutuksia ole. Osuus on hieman edellisvuosia enemmän, mikä voi johtua myös hieman erilaisista tulkinnoista indikaattorin arvoille. Eroja voi olla esimerkiksi siinä, katsotaanko sukupuolta koskevien mainintojen kuvaavan esityksen kohdentumista tai sääntelyalaa vai perustelevan sen vaikutuksia (tai molempia). Tässä mittauksessa on ministeriöille annettu tulkinvaraisissa kohdissa kahdesta vaihtoehdosta myönteisempi arvio. Taulukossa 2 kuvataan esitysten saamat pistemäärät ministeriöittäin. Kaikki pisteitä saaneet esitykset on lueteltu liitteessä 2.

Näistä esityksistä 14 sai täydet 5 pistettä. Nämä esitykset sisälsivät yllä mainittujen elementtien lisäksi myös oman otsikoidun osionsa sukupuoli- tai tasa-arvovaikutuksista, mikä nostaa ne tekstistä paremmin esiin ja helpottaa siten esimerkiksi päätöksentekijän perehtymistä asiaan.

Taulukko 3: Hallituksen esitysten saama pistemäärä ministeriöittäin

Ministeriö	5p	4p	3p	2p	1p	0p	Yhteensä
LVM	1	1		1	2	20	25
MMM					1	9	10
OKM	3	4			2	11	20
OM	1	3				12	16
PLM	1					2	3
SM	1				1	10	12
STM	3	4			2	24	33
TEM	2	3	1			15	21
UM			1			10	11
VM	2	2			2	30	36
VNK						2	2
YM					1	11	12
Yhteensä	14	17	2	1	11	156	201

23.2.2018

Liite 1. Indikaattorin arvot

Hallituksen esitys (HE) voi saada enintään 5 pistettä seuraavilla perusteilla:

YLEISET

Otsikoitu kappale sukupuolivaikutuksista 1 p (pl otsikot yhteiskunnalliset ja muut vaikutukset, joiden alla on käsitelty sukupuolivaikutuksia)

Esityksen kohdentuminen tai sääntelyalueen erittely sukupuolen mukaan (tämä voi olla missä tahansa kohdassa HE:tä) 1 p

A 'ON VAIKUTUKSIA'

Esityksellä todetaan olevan sukupuolivaikutuksia 1 p

Sukupuolivaikutuksia eritellään tarkemmin ja/tai kerrotaan mistä vaikutukset aiheutuvat 2 p

tai

B 'EI OLE VAIKUTUKSIA'

Todetaan, ettei esityksellä ole sukupuolivaikutuksia 1 p

Kerrotaan, millä perusteella näin arvioidaan olevan 2 p

Indikaattori antaa suurimman pistemäärän sellaisille esityksille, joissa sukupuolivaikutuksia on eritelty ja perusteltu ja ne on selkeästi nostettu esiin esitystekstistä. Se ei aseta eri laajuisia hallituksen esityksiä eri asemaan, vaan vaikutusten tarkemmasta erittelystä ja perusteluista annetaan samat pisteet riippumatta niiden pituudesta. Lisäksi esityksillä, joilla ei ole arvioitu olevan sukupuolivaikutuksia on yhtäläiset mahdollisuudet saada täydet pisteet niiden esitysten kanssa, joilla vaikutuksia arvioidaan olevan. Pisteitä voi saada myös esitys, joka ei arvioi ehdotuksen vaikutuksia, mutta jotenkin muuten tarkastelee esityksen kohdentumista tai sääntelyaluetta sukupuolen mukaan.

Seurannassa otetaan huomioon esitykset, joissa vaikutuksia tai kohdentumista eritellään "tasa-arvon", "sukupuolen", "naisten", "miesten", "tyttöjen" tai "poikien" kannalta. Tasa-arvolla tarkoitetaan tässä tarkastelussa sukupuolten tasa-arvoa. Siten niitä esityksiä, joissa käsitellään vain esimerkiksi alueellista tasa-arvoa, ei pisteytetä.

23.2.2018

Liite 2. Hallituksen esitysten 2017 pisteytys

5 pistettä saaneet esitykset (14 kpl)

On vaikutuksia: Otsikoitu kappale sukupuolivaikutuksista, eritelty kohdentumista tai sääntelyalaa sukupuolen mukaan, eritelty ja perusteltu tarkemmin vaikutuksia

HE 15/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

HE 20/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

HE 30/2017 PLM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain 47 §:n muuttamisesta

HE 47/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

HE 58/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ylimääräisen taiteilijaeläkkeen perusteella myönnettävistä perhe-eläkkeistä

HE 77/2017 VM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 104/2017 OM

Hallituksen esitys eduskunnalle etu- ja sukunimilaiksi ja laiksi rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

HE 163/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

HE 169/2017 VM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

HE 188/2017 TEM

Hallituksen esitys eduskunnalle vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi

HE 189/2017 TEM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 13 luvun 6 §:n, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 22 §:n ja valtion virkamieslain 32 §:n muuttamisesta

23.2.2018

Ei ole vaikutuksia: Otsikoitu kappale sukupuolivaikutuksista, eritelty kohdentumista tai sääntelyalaa sukupuolen mukaan, perusteltu miksi ei ole vaikutuksia

HE 40/2017 SM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaitain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

HE 73/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä laiksi yliopistolain muuttamisesta annetun lain voimaannpanosta

HE 145/2017 LVM

Hallituksen esitys laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

4 pistettä saaneet esitykset (17 kpl)

On vaikutuksia: Eritelty kohdentumista tai sääntelyalaa sukupuolen mukaan, eritelty ja perusteltu tarkemmin vaikutuksia (ei omaa otsikoitua kappaletta)

HE 27/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kevasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

HE 39/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 51/2017 TEM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta

HE 100/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaeiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 103/2017 OM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain ja ajokorttilain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

HE 107/2017 VM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2018 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta

HE 110/2017 VM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

HE 115/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

HE 121/2017 TEM

23.2.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

HE 123/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2018 indeksitarkistuksista sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

HE 150/2017 OM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta

HE 166/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakoti-palvelun tuottajalle annetun lain muuttamisesta

HE 190/2017 OM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Ei ole vaikutuksia: Eritelty kohdentumista tai sääntelyalaa sukupuolen mukaan, perusteltu miksi ei ole vaikutuksia (ei omaa otsikoitua kappaletta)

HE 19/2017 TEM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

HE 180/2017 LVM

Hallituksen esitys eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 172/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusten tarjoamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

On vaikutuksia ja on perusteltu miksi, otsikoitu kappale

HE 87/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä tehdyn Euroopan neuvoston puiteyleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

3 pistettä saaneet esitykset (2 kpl)

On vaikutuksia ja on perusteltu miksi

HE 128/2017 UM

Hallituksen esitys eduskunnalle Etelä-Afrikan ja Intian kanssa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisissä järjestöissä toimivan edustuston työntekijän perheenjäsenen ansiotyön tekemisestä tehtyjen sopimusten hyväksymisestä sekä laeiksi sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Ei ole vaikutuksia ja perusteltu miksi

23.2.2018

HE 196/2017 TEM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi

2 pistettä saaneet esitykset (1 kpl)

Otsikoitu kappale, mutta todetaan vain ettei esityksellä ole sukupuolivaikutuksia

HE 147/2017 LVM

Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistieläiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1 pisteen saaneet esitykset (10 kpl)

Todetaan vain että esityksellä voi olla sukupuolivaikutuksia

HE 114/2017 OKM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toisen kotimaisen kielen kokeilusta perusopetuksessa

Todetaan vain ettei esityksellä ole sukupuolivaikutuksia

HE 9/2017 LVM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ajoneuvolain, ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain ja ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

HE 16/2017 SM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä

HE 48/2017 VM

Hallituksen esitys eduskunnalle joukkolainanhaltijoiden edustajaa koskevaksi laiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 85/2017 YM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

HE 138/2017 VM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettujen lakien liitteiden muuttamisesta

HE 146/2017 LVM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Vain esityksen kohdentuminen tai sääntelyalueen erittely sukupuolen mukaan

HE 21/2017 MMM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

HE 31/2017 OKM

23.2.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Opetushallituksesta annetun lain ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

HE 78/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Koulutusrahastosta annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

HE 124/2017 STM

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

0 pistettä saaneet esitykset (156 kpl), esimerkkejä

HE 13/2017 LVM

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Yleisradio Oy:stä annettua lakia muun muassa siten, että Yleisradion tehtävänä olisi jatkossa tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista, suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista moninaisuutta. Kyseinen tehtävä korvaisi nykyisen tehtävän, jonka mukaan Yleisradion tulee tukea suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta. Esityksessä ei arvioida muutoksen sukupuolivaikutuksia.

HE 55/2017, HE 75/2017 HE 149/2017 UM

Esityksissä on kyse EU:n yhteistyösopimusten voimaansaattamisesta Uuden-Seelannin, Kuuban ja Kanadan kanssa. Artiklatasolla kahdessa ensimmäisessä mainitaan erikseen sukupuoli- ja tasa-arvokysymyksiä. Jälkimmäisessä esityksessä sukupuolivaikutusten tarkasteluun on kiinnitetty huomiota VATT:n taustaselvityksessä sekä lausunnoissa. Esitykset eivät sisällä vaikutusten arviointia tästä näkökulmasta.

HE 41/2017, HE 201/2017 SM; HE 56/2017, HE 203/207 PLM

Esityksissä käsitellään alue- ja rajavalvontaa, Rajavartiolaitoksen tehtäviä sekä sotilastiedustelua ja niissä mainitaan useassa kohtaa erikseen asevelvolliset sekä vapaaehtoiseen asepalvelukseen otetut naiset. Sukupuolivaikutuksia ei arvioida.

HE 68/2017 STM

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettua lakia ja sairausvakuutuslakia. Valtion korvauksia maksettaisiin maakunnalle muun muassa kustannuksista, jotka ovat olleet välttämättömiä kotikuntaa vaille olevalle raskaana olevalle tai jotka ovat aiheutuneet lapsen hoidon ja tuen tarpeen selvittämisestä ja turvaamisesta huoltajan saadessa päihdehuolto-, mielenterveys- tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Esityksen sukupuolivaikutuksia ei arvioida.

HE 122/2017 STM

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia. Tarkoituksena on turvata työterveyshuollon erikoislääkärien koulutuksen taso ja koulutuksen määrällinen riittävyys. Esityksessä mainitaan ammattikunnan naisistuminen kou-

23.2.2018

lutustarvetta lisäävänä asiana: "Työterveyshuollon erikoislääkäreiden ja muiden työterveys-huollossa toimivien lääkäreiden runsas eläköityminen ja poistuminen työelämästä on huolet-tuttavaa työvoiman riittävyyden kannalta. Lisäksi ammattikunnan naisistuminen ja osa-aika-työn yleistyminen lisää koulutustarvetta". Asiasta ei ole esityksessä muita mainintoja eikä su-kupuolivaikutuksia arvioida.

HE 139/2017 OKM

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia, varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia, sotilasavustuslakia sekä yleisestä asumistuesta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan muun muassa 75 euron huoltajakorotusta opintorahaa saavalle alaikäisen lapsen huoltajalle. Sukupuolivaikutuksia ei ole arvioitu.

HE 141/2017 VM

Ehdotetulla lainsäädännöllä pannaan täytäntöön Euroopan unionin rahoitusvälineiden markki-nat -direktiivi ja esityksessä mainitaan myös direktiivin asettamista uusista velvoitteista suku-puolten tasa-arvon edistämiseksi: "Myös säännellyn markkinan johdon osaamiselle asetetaan entistä tarkempia vaatimuksia ja toisaalta sukupuolten välistä tasa-arvoa edellytetään kehitet-tävän". Sukupuolivaikutuksia ei arvioida.

HE 124/2017 STM

Lisäksi tässä yhteydessä nostetaan esiin myös niin kutsuttua aktiivimallia koskeva hallituksen esitys, joka sai seurannassa yhden arviointipisteen. Esitys erittelee joitakin tunnuslukuja, muun muassa työllistymistä edistävään palveluun osallistumista sukupuolen mukaan. Esimer-kiksi kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisessa sukupuolten välillä on selviä eroja. Esityk-sessä ei arvioida aktiivimallin sukupuolivaikutuksia.